

BYGG MESTEREN

UTGAVE 0620 FAGTIDSSKRIFT FOR TØMRERFAGET
WWW.BYGGMESTEREN.AS

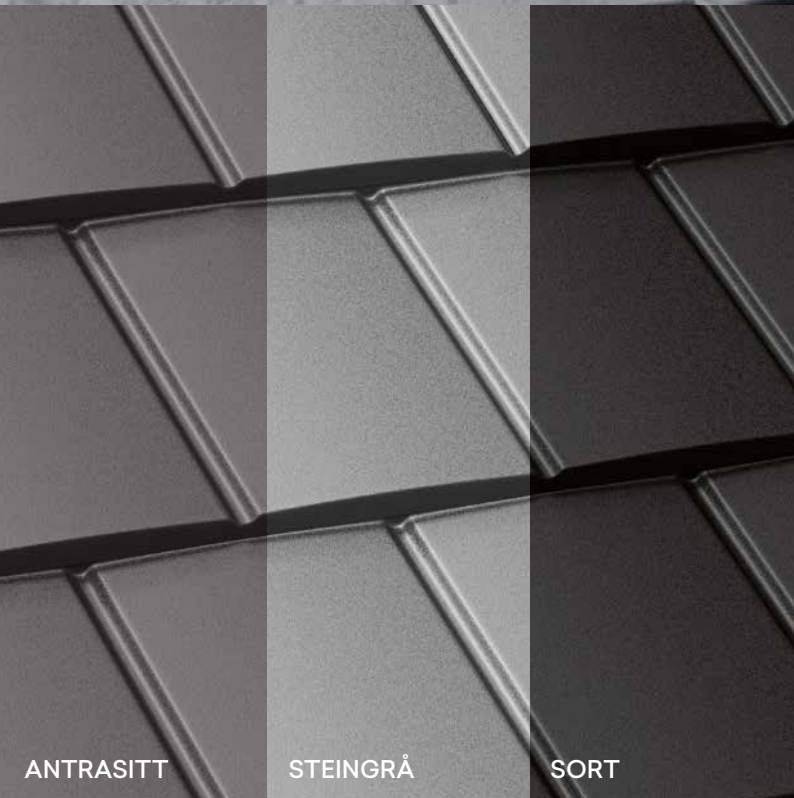
Studentby i tre

Hyttebyggere holder hjula i gang **SIDE 10**

Powertekk Plano

© 2018 ISOLA

KLIKK HER
FOR MER INFO

ANTRASITT

STEINGRÅ

SORT

Lett å legge, lett å like

Isola Powertekk Plano er et vakkert, sterkt og sikkert tak som kan legges både i forband og i rekke.

Takpanner med kraftig ståltykkelse og høy stabilitet forenkler og effektiviserer monteringsarbeidet.

Leveres med komplett spesialtilpasset tilbehør i samme farge som takplatene.

Bygg bedre, enklere

Enova-milliarder gir ikke flere jobber

Regjeringen skuffer igjen med den tredje tiltakspakka i koronakrisa. Den kom som varslet i slutten av mai, men også denne gang ventet vi forgjeves, vi som ventet på noe godt. Det drysses riktignok ut millioner av kroner, men lite der jobber kan sikres og nye kan skapes.

Regjeringen mener åpenbart den skal få hjula igang igjen med det som foreslås. Det er likevel lett å være enig med Byggmesterforbundets daglige leder når han kort kommenterer tiltakene med at det trengs midler av en helt annen størrelsesorden for at bedriftene skal få økt aktivitet.

Flere bransjeforeninger foreslår en storstilt satsing på

energieffektivisering på eksisterende bygninger. Det er begrunnet med at det vil gi mange mindre oppdrag som kan komme raskt igang og det vil gi arbeid til mange, også til produsenter og leverandører til byggenæringen.

Men minst like viktig, det vil gi forbedret kvalitet i den samme bygningsmassen, noe bygningseieren og hele samfunnet vil ha nytte av gjennom lavere energiforbruk i framtida.

Regjeringen har bare valgt å høre på det ene øret. Den foreslår en stor bevilgning til Enova, to milliarder kroner, over en tredel av det Enova disponerte i 2019. Men pengene skal brukes til utvikling av grønn teknologi i industrien. Det er sikkert nødvendig, og kan i en fjern framtid sikkert skape arbeidsplasser og bidra til det grønne skiftet. Det bidrar neppe til å få hjula i gang igjen som jo er regjeringens mål.

Klima- og miljøministeren medgir at det er vanskelig å forutse hvilke teknologier og i hvilken sektor mulighetene er størst, så Enova skal selv få bestemme hvordan de to milliardene skal innrettes.

Om tanken er aldri så god, viser dette liten forståelse for den krisa vi kan gå inn i. Igjen må vi håpe at Stortinget klarer å bøte på regjeringens forslag.

«Regjeringen har mål og økt aktivitet, men bruker ikke rette midler.»

PER BJØRN LOTHERINGTON
ANSVARLIG REDAKTØR

BYGGMESTEREN

UTGAVE 06/20 - ÅRGANG 94

Utgitt av Byggforlaget AS

Sørkedalsveien 9,

Pb. 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

E-post: post@byggmesteren.as

REDAKSJON

PER BJØRN LOTHERINGTON

ansvarlig redaktør

Direkte tlf: 917 21 550

E-post: pbl@byggmesteren.as

CHRISTOPHER KUNØE

webansvarlig

Direkte tlf: 917 63 644

E-post: ck@byggmesteren.as

ANNONSER

ANNE-GRETHE KROGDAHL

Direkte tlf: 948 84 001

E-post: agk@byggmesteren.as

ANNONSEFORMATER OG PRISER

Format (bredde x høyde) 4 farger

Oppslag (385x260 mm): 37.190,-

1/1 side (185x260 mm): 26.450,-

1/2 side (185x130/90x260 mm): 18.750,-

1/4 side (90x130/185x65 mm): 10.320,-

Bilag: 18.350 - 39.000,- Priser eks. MVA

PRODUKSJON

FORSIDEFOTO: Christopher Kunøe

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 4. juni

NESTE UTGIVELSE: 25. august

GRAFISK UTFORMING: Jan Almås

TRYKK: 07 Media AS

ABONNEMENT

INFO-SYS

Tlf: 22 53 53 34

E-post: byggmesteren@info-sys.no

ABONNEMENTSPRISER 2020

Ordinært abonnement: kr 830,-

Abonnement utland: kr 890,-

Abonnement pensjonist/student/
medarbeider: kr 470,-

Full tilgang: kr 680,-

F Fagpressen

Opplag: 5.642

Opplagskontrollert av

Fagpressens Mediekontroll

Antall lesere: 39.000

(Kilde: Kantar Media Fagpresse 2018)

Snakk med noen som vet at gode logistikk-løsninger sikrer fremdriften.

*Wanvisa, Gintaras, Elias,
Tom Erik, Ky, Allan og Martin
Medarbeidere fra sentrallageret*

KLIKK HER
FOR MER INFO

Maxbo Proff har flere logistikk-sentre, blant annet et topp moderne sentrallager på Fossum ved Oslo. Her bruker vi avansert lagerstyring og informasjonsteknologi for å effektivisere hverdagen til våre kunder. Takket være dyktige medarbeidere har vi bransjens mest effektive logistikk-sentre. Enten du ønsker varene levert på byggeplassen eller har behov for mer skreddersydde løsninger, skal vi sørge for

at jobben blir godt gjort. Vi vet at god logistikk sikrer en effektiv byggeprosess og holder kostnadene nede. Ta kontakt med din lokale prosjektselger, ring Maxbo Proff kundeservice på 21 93 76 25 eller les mer på maxboproff.no

MAXBO
Proff

INNHOOLD

NYHETER

- Fire milliarder til økt aktivitet i byggenæringen..... **8**
- Hyttebyggere holder hjula i gang..... **10**
- Bransjeforeninger følger med på landsforeningsforslaget..... **12**

REPORTASJER

- Produserer ett hus før lunsj..... **14**
- Treby i Skogveien..... **18**
- Stjernearkitekter tegner standardiserte boliger..... **22**

TØMREREN

- Modernisert låve med grindverk..... **26**
- Produktnyheter..... **29**
- Test skjult innfesting - leverandørene svarer..... **30**
- Produktnyheter..... **31**

LAUG OG FORBUND

- BNL-saken: Ørdal ber om ro i rekkene..... **32**
- Byggmesterforbundet og Proresult i samarbeid..... **32**
- Våtromskurset hjem til egen skjerm..... **33**

KOMMENTARER

- JUS: Entreprenørens innsigelser til underentreprenørens sluttoppstilling..... **34**

14

Produserer ett hus før lunsj

22

Stjernearkitekter tegner standardiserte boliger

18

Treby i Skogveien

LES ALT MED I 13 UKER FOR KUN 19

[www.byggmesteren.as/
abonnement](http://www.byggmesteren.as/abonnement)

BYGG MESTEREN

ANBUDSTJENESTE HJELPER BÅDE BYGGHERRER OG BYGGMESTRE

OSLO: Anbudstjenesten til Bygges-terforbundet i Oslo og Akershus har løst problemene for flere byggherrer og byggmestere etter at koronakrisa oppsto.

Rune Dyb i Bygg 3 AS i Nittedal (t.v.) og Vidar Strømdahl i eget byggmesterfirma i Oslo er to av dem som har fått hjelp av anbudstjenesten. Rune Dyb trengte hjelp fordi en ansatt ble langtidssykmeldt, og Vidar Strømdahl

trengte jobb til seg og en ansatt da et stort oppdrag ble utsatt på grunn av koronaen.

– Det tok bare et par timer fra jeg la ut behovet for to tømrere på anbudstjenesten, før jeg fikk to henvendelser. Siden jeg kjente Strømdahl som var den ene av dem fra før, ble valget lett og problemet vårt blir løst, sier en fornøyd Rune Dyb i Bygg3 AS i Nittedal.

– For oss var det godt å få et oppdrag mens vi venter på noe som kan erstatte det oppdraget vi ikke fikk gå i gang med, sier Vidar Strømdahl.

NYHETER

Fire milliarder til økt akti

OSLO: Regjeringen vil bidra til å få fart på næringslivet igjen, og foreslår å sette av fire milliarder kroner for å holde aktiviteten opp i byggenæringen.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Den vil bevilge et like stort beløp til lønnstilskudd til bedrifter som tar egne permitterte tilbake i arbeid. Det er to av de største beløpene i regjeringens lenge etterlengtede tredje tiltakspakke som ble presentert rett før pinse.

– Målet er å få fart i næringslivet igjen, forsikret statsminister Erna Solberg (H) da pakka ble lagt fram fredag før pinse.

LANGT FRA NOK

Byggenæringens Landsforening slår fast at fire milliarder kroner på langt nær er nok. Prognoser viser en nedgang i omsetningen i næringen i år på fire prosent som tilsvarer 24 milliarder kroner.

– Fallet i byggenæringen vil føre til nedbemanninger i mange bedrifter i månedene som kommer. Denne krisepakken vil gjøre liten forskjell, sier BNL-sjef Jon Sandnes.

Statsminister Erna Solberg presenterer den etterlengtede tiltakspakka.

HÅPER STORTINGET ER MER LYDHØR

– Det er behov for helt andre størrelser på tiltakene for at

bedriftene skal få økt aktivitet. Det har vi spilt inn til Stortinget som vi må håpe er bedre til å lytte enn regjeringen, kom-

TREINDUSTRIEN OG BOLIGPRODUSENTENE:

– TILTAKENE MONNER IKKE OG BOLIGBYGGINGEN ER GLEMT

OSLO: Regjeringen har glemt boligbyggingen i tiltakspakka, mener Boligprodusentene, mens Treindustrien fastslår at tiltakene ikke monner.

– Regjeringen styrer mot omfattende arbeidsledighet i firmaer som driver med boligbygging, skriver administrerende direktør Per Jæger i en pressemelding om regjeringens tredje tiltakspakke.

Han mener regjeringen

helt har glemt boligbyggingen til tross for det store behovet for tiltak som kan sikre aktivitet framover. Det har vært et markant fall i både salg og igangsetting av nye boliger, viser de siste tallene. En moderat prognose viser at nybyggingen

kommer til å gå ned med 10 000 enheter i år, det tilsvarer 34 000 årsverk. Det får konsekvenser for sysselsettingen de neste par åra, forklarer Jæger.

MER TIL HUSBANKEN OG MINDRE FORHÅNDSALG

Boligprodusentene foreslår to tiltak som vil få positiv effekt på boligbyggingen: Øke Husbankens lånerammer med 25 milliarder kroner som kan finansiere 10 000 boliger, og en forsikringsordning for usolgte

SEKS FIRMA SAMMEN OM NYTT NÆRINGSBYGG

MELHUS: Gauldal Bygg AS har fått smaken på næringsbygg. Nå vil det bygge sitt eget sammen med fem andre byggefirmaer.

I august overleverer Norgeshusforhandleren Gauldal Bygg AS en ny etasje på et næringsbygg på Melhus. Det er en totalentreprise for boligkjeden Norgeshus, og skal huse kjedens hovedkontor.

Nå er planene er klare for et nytt næringsbygg. Denne gangen bygger firmaet i egen regi sammen med fem

andre byggefirmaer. Bygget blir på 2 200 kvadratmeter med kontor- og produksjonslokaler. Det er beregnet å koste 30 millioner kroner og skal settes opp i Hofstad næringspark på Melhus, forteller Gauldal Bygg AS i en pressemelding.

vitet i byggenæringen

menterer Frank Ivar Andersen, daglig leder i Byggmesterforbundet.

MER TIL VEDLIKEHOLD I KOMMUNE OG STAT

Regjeringen foreslår bevilgninger til kommunene, fylkene og staten til vedlikehold og rehabilitering av offentlige bygg. Kommunalministeren forteller om forslaget om 5,7 milliarder til kommunesektoren og 253 millioner kroner til de statlige eiendommene: I kommunene skal 4,4 av de 5,7 milliardene gå til å «få fart på økonomien, blant annet gjennom vedlikeholdstiltak».

Forslaget som gjelder statlige bygninger, skal gå til et

klimaløft som innebærer at det etableres flere solceller, lade-punkter og andre ENØK-tiltak, sier kommunalministeren i pressemeldingen.

– De fleste av prosjektene er gryteklare og kan gjennomføres raskt. Statsbygg vil så langt som mulig benytte allerede inngåtte rammeavtaler. Målet er å bidra til økt aktivitet i bygge- og anleggsbransjen slik at flere kan komme tilbake i jobb, legger han til.

ENDA MER GRØNN TEKNOLOGI FOR ENOVA

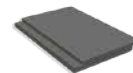
Flere i byggenæringen har pekt på etterisolering og energirehabilitering av private boliger som et godt og verdiskapende

tiltak regjeringen burde støtte for å skape aktivitet. Enova kan være et egnet verktøy til det, men regjeringen vil bruke Enova til utvikling av grønn teknologi. Den foreslår at Enova styrkes med to milliarder

kroner og pengene skal brukes til å «forsterke satsinga på teknologiutvikling i industrien og innan til dømes leverandøri-ndustrien, maritim næring og fornybar energi», skriver miljøministeren i en pressemelding. ■

BENDERS BETONGTAKSTEIN CARISMA FLAT

Benders Carisma er vår flate takstein for moderne arkitektur. Carisma gir deg et tak med rene linjer og er ofte benyttet på moderne boliger i funkis-stil, men kan også være et spennende valg på mer tradisjonelle hus og hytter. Denne taksteinen er en kombinasjon av høy kvalitet og stilren design.

Mer om Benders
www.benders.no

leiligheter. Ordningen kan gjøre det tilstrekkelig med 30 prosent forhåndssalg for å få byggelån. I dag er kravet økt fra 60 prosent til 70–80 prosent. Selv prosjekter med brukbart forhåndssalg, oppnår ikke så høyt forhåndssalg og blir derfor ikke igangsatt.

FOR SMÅTT VEDLIKEHOLD

– Det er positivt at Regjeringen kommer med bevilgninger til vedlikehold og rehabiliteringsprosjekter som kan komme

raskt i gang, men omfanget er altfor lite og tiltakene tref-fer ikke bredt nok til å håndtere utfordringene næringen står overfor, kommenterer Heidi Finstad, administrerende direktør i Treindustrien.

Tiltakspakka bidrar ikke i tilstrekkelig grad til å håndtere usikkerheten i markedet, blant annet knyttet til kommunenes rammer. Det kommer heller ikke tiltak som treffer privatmarkedet, konstaterer Treindustrien. ■

Store hyttebyggere er i gjenge etter en koronabremser i mars. Her er en av fritidsboligene Tinde er i gang med. (Foto: Stefan Hellmich)

Hyttebyggere holder hjula i gang

OSLO/RINGEBU: Mens pilene peker nedover for salg og igangsetting av nye boliger, har hyttemarkedet en økning på 17 prosent i salget og 33 prosent på igangsettingen i første kvartal.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

I solert for april går derimot salget ned med ni prosent og igangsettingen av fritidsboliger ned med 35 prosent sammenlignet med april i fjor, viser tall fra Boligprodusentenes Forening.

De store hyttebyggerne er i normal gjenge igjen etter en sterk oppbremsing rett etter koronautbruddet. Tinde Hytter og FH Gruppen regner med å bygge omtrent like mange fritidsboliger i år som i fjor, mens Saltdalshytta regner

med nedgang på 10-15 prosent.

TINDE: STØRRE ORDRE-RESERVER ENN NOEN GANG

– Salget for høsten og vinteren er veldig godt nå, og vi har større ordreserver enn noen gang, sier Audun Skattebo, administrerende direktør i Tinde.

– I fortsettelsen regner jeg med at det innenlandske hyttemarkedet vil få økt oppmerksomhet når nordmenn må tenke mer på ferie her

Audun Skattebo er administrerende direktør i Tinde.

hjemme. Det kan bli en fordel for oss, mener Skattebo.

Tinde har til tross for koronautbruddet hatt en god aktivitet: – Vi økte ikke produksjonen som planlagt etter påske. Det var en risikovurdering på grunn av koronautbruddet. Salget har i ettertid vært bedre enn tidligere år og det er aktuelt å vurdere om vi skal øke produksjonen igjen.

Skattebo anslår at firmaet kommer til å bygge omtrent 200 hytter i år, 20 færre enn i fjor, og dermed nå en omsetning i underkant av 400 millioner kroner.

MÅ UNNGÅ SMITTE

– De fleste ansatte er norske, men de 10-15 utenlandske arbeidstakerne våre har stått på og latt være å reise hjem for at vi ikke skulle få problemer med karantene og dermed med framdriften. Det er en innsats jeg setter svært stor pris på, fortsetter Skattebo.

– Hvilke smittevernshensyn må dere ta nå?

– Vi passer på smittevernet i møter med kundene, på kontorer, fabrikker, byggeplasser og ved overlevering. Hele bedriften må drives på en annen måte for å unngå smitte. Vi er avhengig av at fabrikken går for fullt og det er mange ledd i produksjonen som ikke må bli smittet, sier Skattebo.

FAMILIEHYTTA: KUNDENE KOMMER IGEN

– Det ble stille med kundehenvendelser rett etter koronautbruddet, men ved påsketider begynte det å normalisere seg. April ble årets beste salgsmåned i Familiehytta, forteller konsernsjef Anders Nybø i FH Gruppen.

– Familiehytta bygde 350 hytter i fjor, og det ser ut til at vi når det samme i år. Nå har vi vanlig kapasitet i produksjonen slik at vi kan ta igjen det vi tapte da en del av de utenlandske ansatte måtte i karantene, fortsetter han.

– Også for de øvrige selskapene i konsernet, regner

Bård Filseth er administrerende direktør i Saltdalshytta.

vi med like stor produksjon i år som i fjor. Telemarkhytter, Nordlyshytter, Leve Hytter og Øverbygg bygde til sammen 350 hytter i fjor.

– Hvordan har dere løst smittevernet?

– Vi innførte strenge tiltak fra første dag og har lagt til rette for å ha trygge byggeplasser og trygge overleveringer til kundene.

STYRKET UT AV KRISA

Nybø mener konsernet vil komme styrket ut av denne krisa: – For det første må vi tilpasse oss den nye hverdagen både i forhold til kundene og internt. Det krever en litt annen innsats av oss. Nå har vi flere kundemøter digitalt. For det andre vil nordmenn bruke mer ferie og fritid hjemme noe som vil gi økt interesse for hytter, sier han.

SALTDALSHYTTA: KARANTENE-UTFORDRINGER

– Nå i mai ser vi at markedet normaliserer seg og flere igjen er på utkikk etter hytte, men det har vært en krevende periode etter koronautbruddet, sier Børge Filseth, administrerende direktør i Saltdalshytta.

– Da utbruddet kom, hadde vi flere av tømmerne våre hjemme i Polen og Litauen. Dermed måtte vi håndtere karantene-reglene og samtidig sikre framdrift i prosjektene. Vi hadde full stopp i visninger i hyttefelt, mens kunder som har egne tomter (EAT), fortsatt ville realisere hytteplanene sine, fortsetter han.

Saltdalshytta og Røros-hytta som begge er en del av Mestergruppen, bygde 350 fritidsboliger i fjor. På spørsmål om hvordan det ligger an i år, sier Filseth:

– Vi vet ikke sikkert hvordan det går for oss, men regner med at vi kan få samme nedgang som Prognosesenteret anslår i sine prognoser, det vil si en nedgang på 10-20 prosent på salg og igangsetting. Men vi vil være offensive og har i koronaperioden inngått avtaler med nye forhandlere i Valdres og Hallingdal, og regner med at reiserestriksjonene kan gjøre at flere blir interessert i hytter, sier Filseth. ■

Familiehytta og FH Gruppen regner med å bygge like mange hytter i år som i fjor. (Foto: Familiehytta)

Trenger ti mann til i Tromsø

Bjørn-Are Nilsen, daglig leder i NT Entreprenør AS. (Foto: Anne Marit Stork)

– Folk trenger fortsatt et sted å bo og vi trenger flere fagarbeidere, sier daglig leder Bjørn-Are Nilsen i NT Entreprenør.

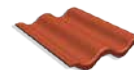
Nilsen har ansatt flere tømmerne og ser etter flere til bedriftens større prosjekter.

– Vi trenger et titalls nye ansatte – flere tømmerne og betongarbeidere – for å fortsette å bygge Tromsø, sier sjefen som kom inn i bedriften som voksenlærling. En ordning som de fortsatt setter pris på:

– Vi har nå tre voksenlærlinger og vurderer å ta inn flere ufaglærte. Da folk som ønsker å ta fagbrevet og vil gå som voksenlærling her. Det er blitt en vanlig vei inn i bedriften, sier Nilsen.

BENDERS BETONGTAKSTEIN
EKKLUSIV - PALEMA - CARISMA

Benders er Nordens største produsent av betongtakstein. Med over 60 års erfaring som produsent og leverandør har vi produkter tilpasset de Nordiske forhold. Vi tilbyr ett bredt utvalg av profiler, farger og overflater samt ett komplett tilbehørsprogram.

Mer om Benders
www.benders.no

Bransjeforeninger følger med på landsforeningsforslaget

OSLO: Fire bygghåndverksfag følger godt med på hva Byggmesterforbundets landsmøte ender med i BNL-saken.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON OG ODDBJØRN ROKSVAAG
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Styret i Byggmesterforbundet foreslår som kjent for landsmøtet 17. juni å gå ut av Byggenæringens Landsforening for å opprette landsforeningen NHO Bygghåndverk. Ingen av bransjeforeningene til de fire andre bygghåndverksfagene, mur-, maler-, rør- og kobber- og blikkenslagere, har ennå tatt stilling til om de i tilfelle blir med. Murerne og malermestrene ser ut til å være mer positive og åpne for en overgang enn rørleggerne og kobber- og blikkenslagerne.

FØRSTE RUNDE HOS MURMESTRENE

– I NML har styret hatt en lang og god prosess omkring nytten av BNL, noe som alltid

og løpende må vurderes, sier administrerende direktør Jan Gunnar Madsen i Norske Murmestres Landsforening (NML).

– Forslaget om å danne en landsforening er tatt opp og det er vurdert hvordan vi skal ta denne saken videre. Saken behandles i styret igjen i juni med tanke på en innstilling og behandling på landsmøtet som skal holdes i høst. Så blir det selvsagt landsmøtet som har det avgjørende ordet.

MÅ FØRE TIL EN ENDRING

– Styret er informert om Byggmesterforbundets arbeid med å opprette en ny landsforening, men vi har ikke formelt behandlet forslaget, sier Tore Knudsen, styreleder i Malermestrenes Landsforbund.

– Jeg har inntrykk av at styret og mange av medlemmene er enig i at vi som repre-

NYHETER

BYGGMESTRENE KLARER SEG BRA

OSLO: De fleste byggmestrene klarer seg fortsatt bra i koronakrisa, men mange opplever svikt i etterspørselen, viser en medlemsundersøkelse NHO gjennomførte midt i april.

Blant byggmestrene som deltar i undersøkelsen, svarte 98 prosent at de ikke har gått til oppsigelser, og 80 prosent at de ikke har permittert ansatte. De aller fleste (93%) sa dessuten at de ikke har planer om oppsigelser som følge av koronaviruset.

To av tre bedrifter svarte imidlertid at de har merket lavere etterspørsel eller avbestillinger som følge av koronasituasjonen, framgår det av undersøkelsen.

ARKITEKT OG BYGGESAKSLEDER TILTALT FOR GROV KORRUPSJON

FÆRDER: En tidligere byggesaksleder i daværende Tjøme kommune, og en arkitekt, er tiltalt for grov korrupsjon. Ifølge tiltalen skal arkitekten ha utført tjenester til et samlet verdi av ca. 50.000 kroner, som har kommet den kommunale byggesakslederen til gode, ifølge Økokrim. Byggesakslederen hadde i kraft av sin stilling i kommunen blant annet ansvar for behandling av byggesøknader fra arkitektfirmaet som arkitekten jobbet for.

Byggmestrene går videre med planene om ny landsforening

OSLO: Styret i Byggmesterforbundet har bestemt seg, og foreslår for landsmøtet å etablere en ny landsforening i NHO.

NÅR IKKE FRAM I BNL
Byggmestrene ønsket å etablere en ny landsforening fordi de ikke når fram i BNL og derfor heller ikke i tilstrekkelig grad i NHO, med sine saker og næringspolitiske standpunkter. Misnøyen med BNL har gått i bølger i flere år, men det siste året har forbundet hatt møter med NHOs styre og etter hvert med NHOs ledelse for å vurdere ulike alternativer. Forbundet mener BNL ikke har vist vilje til å endre sine prioriteter slik forbundet har ønsket og foreslått.

FRIGIR KAPASITET
Ifølge utredningen, mener styret det skal være mulig å frigjøre økonomi og menneskelige ressurser ved å gå ut av BNL, og at det blir tilstrekkelig til å drive en ny landsforening. Den vil bli mer effektiv og kan gjennomføres uten merkostnader i forhold til i dag. Den vil dessuten gi NHO muligheter til å styrke sin posisjon overfor bygghåndverksbedriftene, heter det. ■

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

NHO vil ha færrest mulig landsforeninger, men selv om det ikke er gitt et klart ja til en ny landsforening, er forbundet lovt at medlemmene skal få samme service fra NHO selv om de går inn i en ny landsforening.

6 BYGGMESTEREN 05/20

Nyhetsoppslaget i Byggmesteren i mai om styrets forslag til landsmøtet.

senterer håndverksfagene, har for lite gjennomslag i BNL. Men skal vi bli med, tror jeg det vil være avgjørende for våre medlemmer om NHO aksepterer en ny landsforening og at flere av bygghåndverksfagene er med i den, fortsetter han.

Malermestrene har sitt landsmøte 5. juni, mens dette bladet er i trykken. Knudsen kan derfor ikke si mer om malermestrenes holdning til den foreslåtte landsforeningen.

Men han mener malermestrene må holde et ekstraordinær landsmøte om det

skal ta stilling til byggmestrenes forslag. De kan ikke vente et helt år til neste ordinære landsmøte, før de bestemmer seg for om de vil være med i landsforeningen eller ikke.

Knudsen er enig med byggmestrene i at mye har endret seg siden BNL ble etablert i 1997. Han mener det kan være fornuftig med et tydeligere skille mellom håndverkere og entreprenører, og det kan en ny landsforening bidra til.

– Om det derimot ikke blir opprettet en ny landsforening, må det bli endringer i BNL. Byggmestrene har jo startet et

Vi kan konstruksjon og bygg!

Mange år med opparbeidet kompetanse om tre, takstoler og prefabrikerte byggkomponenter

KONTAKT OSS

Fabrikker i Minnesund, Svarstad og Tanumshede
Tel 63 96 90 90
takstolteknikk@derome.no

Mer informasjon www.derome.no

Derome
Takstolteknikk

Marianne W. Røiseland, administrerende direktør i Rørentreprenørene Norge.

Tore Knudsen, styreleder i Malermestrenes Landsforbund. (Foto: Georg Mathisen)

Administrerende direktør Jan Gunnar Madsen i Norske Murmestres Landsforening (NML). (Foto: Jon-Are Berg-Jacobsen, Vest Vind Media).

Jan Henrik Nygård er styreleder i Ventilasjons- og blikkenslagerbedriftenes landsforbund (VBL). (Foto: Oddbjørn Roksvaag, Vest Vind Media)

opprør som det bør komme noe konstruktivt ut av. Kanskje er BNL med sin maktfordeling gått litt ut på dato, mener Knudsen.

TRIST, MENER BLIKKENSLAGERNE

– Dette er trist og uventet. Byggenæringen har i denne perioden vist fram fordelene ved å stå samlet og tale med «en» stemme utad, noe som gir gjennomslag og tilgang til de som tar avgjørelsene, mener Jan Henrik Nygård, styreleder i Ventilasjons- og blikkenslagerbedriftenes landsforbund (VBL).

– Vi avventer videre kommentarer til etter 17. juni når vi ser hva byggmestrene bestemmer, legger han til.

Nygård mener det kan være en annen diskusjon om hvilke oppgaver bransjene selv kan

utføre og hvilke det er naturlig å samarbeide om.

– Uavhengig av byggmestrenes valg, vil VBL ha en debatt om sin plassering i fellesskapet og hvilke oppgaver vi ser det som naturlig å gjøre selv. Det er sunt å evaluere vår tilknytning med jevne mellomrom, sier Nygård.

RØRLEGERNE BLIR

– Vi har ikke fått noen formell henvendelse om Byggmesterforbundets forslag, men vi har konkludert med at det ikke er behov for å endre organisasjonstilknytningen vår, sier Marianne W. Røiseland, administrerende direktør i Rørentreprenørene Norge.

Hun understreker at forbundet alltid vil vurdere hvilken organisasjonsform som er mest effektiv for å tale medlemmenes sak. ■

Nå skal overskuddsmaterialer samles inn

OSLO: Noen utvalgte byggeplasser i Osloområdet skal i år og neste år prøve en ombruksbank for overskuddsmaterialer. Ombruksbank er en praktisk løsning for å samle inn overskuddsmaterialer fra bygg- og anleggsprosjekter. Den er utviklet av Resirqel med støtte fra Innovasjon Norge, og lanseres med Ragn-Sells som pilotpartner, skriver Ragn-Sells i en pressemelding. Løsningen har Resirqel kommet fram til etter flere års prøving og testing av løsninger med manuell innhenting. Den er enkel og innovativ og støtter en effektiv innsamling. Dette skal føre til at tilgjengelige overskuddsmateriale fra byggeprosjekter blir brukt om igjen.

Folk på Vestlandet mest aktive med oppussing nå

En av tre husstander har satt i gang oppussing hjemme etter koronautbruddet. Høyest aktivitet er det på Vestlandet og blant personer mellom 35 og 39 år, ifølge en undersøkelse Frende Forsikring har gjennomført. På Vestlandet har 40 % drevet oppussing i koronaperioden og blant 35-39 åringene, har halvparten pusset opp i hus og hage, ifølge selskapets pressemelding.

BENDERS TEGLTAKSTEIN HANSA RETTKANT

Benders tegltakstein Hansa med rett fremkant er en moderne utvikling av den klassiske strengpressede tegltaksteinen. Den rette fremkanten gir et gammeldags uttrykk som passer godt til rehabilitering av bolighus og andre bygninger med historisk sus.

KLIKK HER FOR MER INFO

Mer om Benders www.benders.no

Geir Jamtøy og Eivind Brattset er to av de omtrent 75 ansatte i produksjonen i Støren Treindustri AS.

PRODUSERER ETT HUS FØR LUNSJ

Et veggelement er pakket i transportplast og er klart til utkjøring.

STØREN: Når Støren Treindustri produserer elementer til boliger, kan det gå ett hus ut av hallen før og ett hus etter lunsj.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Det sier sitt om kapasiteten vår, sier administrerende direktør Rune Johnsen i Støren Treindustri AS.

I fabrikkens har han 75 ansatte som produserer vegg-, tak- og gulvelementer til boliger i ulike størrelser og fasonger hver dag året rundt.

– Alt vi leverer er i skreddersøm, vi produserer ikke noe til lager. Vi har mer enn 100 standardløsninger, men vil alltid tilpasse hustegningene vi får til produksjonen, forteller Johnsen. Vi møter ham sammen med teknisk sjef Per Gunnar Nordløyken.

– Når vi må gjøre tilpasninger som ikke passer til standardløsningene, går produksjonshastigheten ned. Men kunden får sin variasjon enten det er i eksteriør eller høyder, forklarer de to.

SPARRE MED KUNDEN

– Det beste for produksjonen og sluttresultatet, er at vi tidlig kommer i dialog med kunden. Vi har erfaring som kan tilføre prosjektene en verdi, sier Johnsen og Nordløyken med overbevisning.

– Ser vi på det sammen, kan vi vise hva som er mulig og som vil gi en mest mulig rasjonell produksjon. Om det fører til at husene tegnes slik vi foreslår, vil det spare tid og kostnader i produksjonen og på byggeplassen uten at kunden må ofre sine ønsker eller behov.

OPPRETHOLDER NORMAL PRODUKSJON

Elementprodusenten på Støren har også vært preget av koronakrisa, men produksjonen og driften går som normalt i ukene etter påske, forteller Johnsen.

– Vi har god ordreinnngang fortsatt og er sikret arbeid i andre og tredje kvartal, men trenger nye ordre til fjerde kvartal og til første halvår neste år. Det går lang tid fra prosjektering til bestilling og produksjon hos oss. Det vi skal levere mot slutten av året og i begynnelsen av neste år, må snart være klart fra kundene.

Johnsen mener myndighetene må se langt framover når den forbereder stimuleringsiltak fordi det tar lang tid før effekten av nedstengningen slår inn over byggenæringen. I finanskrise 2008 kom de største problemene mer enn ett år etter selve krisa, i årsskiftet 2009-2010.

ELEMENTER OG PREKUTT

Støren Treindustri er eid av Kjeldstad Holding AS i Selbu og er en nasjonal leverandør, men de fleste kundene holder til i Midt-Norge og sørover til Oslo-regionen.

Det er både store entreprenører og mindre hus- ➔

«Norges beste arbeidsplass», lokker administrerende direktør Rune Johnsen. I produksjonen er de stadig på jakt etter fagarbeidere og lærlinger.

Rekkehus på Lilleby i Trondheim som er bygd med elementer fra Støren Treindustri. (Foto: Svein Erik Knoff)

En kort pause i monteringen for tømrere i Boligeiendom Nybygg AS i Molde. (Foto: Støren Treindustri)

produsenter som bygger med elementer derfra. Konstruksjonspakker med prekutt og takstoler leveres også til mange byggefirmaer.

FORDELER FOR KLIMA OG MILJØ

Johnsen og Nordløyken mener det er mye som taler for økt bruk av elementer i nye bygg, i rehabilitering og utvidelser. Prefabrikerte løsninger gir miljøgevinster ved at man har kontroll på avfall og svinn, og at det derfor går med mindre råvarer. Med produksjon inne i hall er det også lettere å ha kontroll på HMS.

– Totalt sett bør det bygges mer med tre for å nå klimamålene, poengterer Johnsen. – Det er ambisiøse mål som er satt for landet, og vi må bruke mer av skogen og bygge mer med tre for å nå dem.

KORTERE BYGGETID

– Noen holder seg til tradisjonell plassbygging fordi det er rimeligere enn å kjøpe elementer?

– Ja, dersom de har gode, egne tømrere, kan det tenkes de kan få bygd billigere på plassen, men de får lengre byggetid, og dermed høyere kostnader til byggelån. For mange er elementer løsningen for at de kan levere boliger raskere og dermed øke kapasiteten.

ELEMENTENE PASSER

Ferdige elementer pakkes i plast og settes på bil i den rekkefølgen de skal monteres. Faste sjåfører kjenner byggemåten og kan bistå i montering. Elementene er isolert, og klargjort til vindspærre og utlekting på plassen.

– Det er avgjørende at elementene leveres med stor nøyaktighet og passer til grunnmur eller underliggende etasje?

– Ja, er tegningsgrunnlaget riktig, skal vi også levere elementer med riktige mål. Skjer det feil, skyldes det som regel misforståelser og at kvalitetssikringen før produksjonen har sviktet, forklarer Nordløyken. ■

Bygging med elementer gir kortere byggetid på plassen. Her fra en av Støren Treindustri leveranser i Molde. (Foto: Støren Treindustri)

PRAT MED OSS OM
FORSIKRINGER,
PENSJON OG
GARANTIER

 **BYGGMESTER
FORSIKRING**

KLIKK HER
FOR MER INFO

64 86 46 00 | BMF.NO | FIRMAPOST@BMF.NO

Treby i Skogveien

ÅS: - Akkurat nå har vi bygg i alle stadier fra råbygg til nesten ferdige studenthybler, sier prosjektleder Thomas Liptak i Veidekke Bygg.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

2012 bygget Veidekke de første blokkene med studenthybler i massivtre her på Ås. To blokker som ble starten for store studentboliger i massivtre over hele landet.

I 2020 er Veidekke Entreprenør tilbake for å bygge det som er et av verdens største prosjekter i massivtre.

– Etter fem store prosjekter i massivtre, har vi god erfaring med dette og samskipnaden SiÅS kan mye om å drifte studentboliger. Nå ville vi tenke litt nytt for å redusere kostnadene og byggetiden ved bruk av massivtre, forteller Liptak.

ÅTTE BLOKKER MED 795 HYBLER

Krav til overvann og VA fra kommunen forsinket prosjektet i starten. Byggetiden for de ni blokkene måtte ned.

– Derfor valgte vi å bruke ferdig kledde og isolerte

– Vi har jobbet mye med å få til en standard for lik utførelse, sier prosjektleder Thomas Liptak i Veidekke.

systemvegger i tre. I stedet for de fleste andre som bruker yttervegger i massivtre med et isolasjonssystem utenpå, samt innvendig påføring, sier anleggsleder Tor Haugen.

Nå kan ytterveggene monteres på to uker. Å montere en etasje, tar en uke og en hel blokk reises i løpet av ca. to måneder.

– Med massivtre i ytterveggene ville vi brukt like mange tømrertimer på ytterveggene som om vi skulle satt opp tradisjonelle bindingsvegger, sier Liptak. Derfor var en av målsettingene til prosjektet å unngå massivtre i ytterveggene. Det gir både mer →

Elementer med ferdige gjennomføringer monteres på en av blokkene i Skogveien.

Skogveien skal stå ferdig i oktober 2021, nå er området en studie av ulike byggestadier. (Foto: Glenn Neerås Johansen, Veidekke)

plass inne i hyblene og reduserte kostnader.

Et hinder for å velge systemvegger, var antakelsen om at de måtte plasseres inn på dekkene.

– Vi så på dette som meget utfordrende på grunn av alle søyler og dragere vi har der. Men vi klarte å få hengt systemveggene på utsiden av fasadene, så da kunne vi velge denne løsningen, sier prosjektlederen.

MED FERDIG GESIMS

Nå er Skogveien nesten i rute, selv med en koronakrise som tvang tømmerne hjem for å passe barn i fem uker.

– Jeg er glad for at vi ikke bare skulle sette opp to bygg. Når du har ni blokker, får du perfektionert utførelsen og løsningene etter hvert, sier Liptak og viser fram systemveggene.

Leverandøren RVT (Ringsaker vegg- og takelement) bruker to varianter på Ås: Enten er det tre etasjer høye stående elementer, eller liggende elementer over én etasje. Det er også utviklet en kombinasjon der elementet monteres liggende i første etasje og stående over.

– Arkitekten er glad i stående elementer, for da unngås beslag på fasaden. Mens vi liker de liggende elementene best, siden de kan monteres med vanlig tårnkran. De stående må monteres med spesialkran og to vinsjer som kan snu elementet i lufta, sier Liptak.

Systemveggene kommer med ferdig monterte vinduer og gesims.

– Det er lurt! Taket sikres og mens bygget er under oppføring, kan vi gå raskt inn med det tekniske i lavere etasjer – noe du ikke kan på betongbygg, forklarer anleggsleder Tor Haugen.

LYDKRAV OG KRYMP

Inne byr treveggene på fordeler og ulemper:

– Lyd er utfordringen med massivtre i boliger. Materialet klarer brannkrav godt, men lydkravene gjør at massivtre er best egnet til studentboliger der kravene er litt mildere enn i vanlige boliger. Her trenger vi bare fore opp en av langveggene i hybelen med gips, forklarer Liptak.

Han viser hvordan lydhimlingen nøye spennes opp i veggen og ikke festes i dekket i de minste hyblene. Det er et av mange tiltak som samlet innfrir lydkravene. I de største hyblene, derimot, er det nødvendig med et feste i dekket.

– Alle ventilasjonssjakter er sprinklet og vi bruker brannmaling i alle trapperom for å unngå å gipse disse flatene, sier anleggsleder Haugen.

Alle fasader i første etasje brannsikres med Cembrit-plater.

– Vi har også valgt å bruke passive luftventiler fra Securo i alle blokkene over fem etasjer. De sørger for nødvendig lufting samtidig som de momentant stopper spredning av brann, sier Haugen og stopper opp ved en sprekke i treverket.

I vinter var det litt for høy temperatur på byggevarmen. Derfor fikk vi noen sprekker i treet, sier Haugen.

Massivtre er et levende materiale som tar opp fukt, kan sprekke og må beskyttes i hele byggeperioden.

– Elementene krymper med tiden og det må vi ta hensyn til overalt. Særlig i heiser og sjakter. Bygget må være prosjektert til å kunne sette seg og det har de prosjekterende tatt hensyn til her på Ås, roser Liptak.

FAKTA

STUDENTBYEN SKOGVEIEN

■ Veterinærinstituttet og Veterinærhøgskolen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) skal flytte til Campus Ås, vel tre mil sør for Oslo.

■ Studentene får ni nye blokker med 795 hybelenheter i form av familieleiligheter, parleiligheter, store og små bokollektiver samt «enkletter» der alt er samlet i ett rom.

■ Blokkene er fra tre til syv etasjer. Flere med kjeller eller underetasje med boder, sykkelparkering, tekniske rom og driftsarealer for SiÅs.

■ Massivtreet leveres av østerrikske Binderholz etter konkurranse der også norske leverandører deltok. Totalverdi for prosjektet er ca. 660 millioner kroner.

■ Totalentreprenør er Veidekke Entreprenør som bygger i samspill med byggherre Samskipnaden i Ås (SiÅs). Dyrø og Moen AS er arkitekter på prosjektet.

■ De første 300 hyblene er klare til studiestart i høst. De øvrige har planlagt ferdigstilling i oktober 2021.

STANDARD Å BYGGE VIDERE PÅ

Det er 22 tømrere som bygger Skogveien, de fleste fra Veidekke, to er innleide. I tillegg har to lærlinger i Veidekke Entreprenør tatt svenneprøven sin her. Nå er det Thomas Le sin tur.

– Ja, jeg er midt i svenneprøven og litt stressa, sier tømmerlærlingen mens han leker ut og kler en vegg med panel.

Han har kontroll på oppgavene og er lettet over å kunne ta prøven nå.

– Dette går bra, fastslår Thomas Le. Han vet at arbeidet må utføres likt med alle andres her.

– Vi har jobbet mye med å standardisere så mye som mulig. Fra sjakter til kjøkken skal vi gjenta det riktige og unngå tidligere feil, forklarer Thomas Liptak.

Internt i Veidekke konkurreres det om å standardisere mest mulig og prosjektene lærer av hverandre.

– Mye av det vi oppnår og lærer her, tas videre i andre massivtreprosjekter som for eksempel Oksenøya senter på Fornebu, sier prosjektlederen.

Samspillsavtalen med SiÅs har gitt Veidekke nye måter å bygge rasjonelt på.

– Vi har fått diskutere og prøve ut nye løsninger som til sammen gjør Skogveien mulig. Det vi sparer her, deler vi med byggherren, sier prosjektleder Thomas Liptak i Veidekke Entreprenør. ■

Tømrere fra RVT er snart ferdig med systemveggene.

Tømmerlærling Thomas Le i Veidekke er den tredje lærlingen som er oppe til svenneprøve i Skogveien.

– Det blir stadig mer prefab, sier anleggsleder Tor Haugen som er på sitt femte massivtreprosjekt for Veidekke.

Ringsaker vegg- og takelement (RVT) leverer systemveggene med klimaskall.

Stjerne- arkitekter tegner standardiserte boliger

Tømrerne skal få en raskere og mer standardisert arbeidsdag når OBOS Block Watne innfører det nye husproduktet kalt Fluks.

AV KJETIL S. GRØNNESTAD
POST@BYGGMESTEREN.AS

Stjernerarkitektene i Helen & Hard har tegnet løsninger som blir en mellomting mellom standardiserte kataloghus og arkitekttegnede boliger. Konseptet består av flere hundre husvarianter som boligkunder kan velge i. De første Flukshusene blir påbegynt i Oslo-området i juni.

FLEKSIBILITET FOR BOLIGKUNDEN

Helen & Hards løsninger ble vinnere da Block Watne Fluks for to år siden inviterte flere arkitektkontorer til å utvikle et mer fleksibelt system for kunder som skal velge bolig. Arkitektkontoret i Stavanger presenterte idéen om et «parametrisk system». Det består nå av sju grunntyper der huseieren fritt velger mellom ulike varianter (parametre) av blant annet volum, romløsning og materialvalg. Kundens økonomi og tomtas størrelse, helning og adkomst, skal avgjøre valg av grunntype som kan kombineres til 720 ulike boligtyper.

– Vi ville møte markedets behovet som ligger mellom kataloghus og arkitekttegnede hus. Vår erfaring er at kundene ofte ønsker å gjøre om på katalogmodellene. Da blir resultatet ikke alltid så godt tilpasset tomta, sier Janne Strandbråten, daglig leder i Block Watne Fluks.

SETTES SAMMEN SOM ET IKEA-KJØKKEN

Konseptet kan sammenlignes med IKEA-kjøkken. Foran en dataskjerm kan kundene velge ut og plassere ulike moduler som passer inn i kjøkkenet deres.

Fluks er ikke der ennå. I dag brukes modellen av arkitektene i samspill med kunden. Men målet er at kunden skal kunne sette sammen huset med de valgmulighetene den aktuelle tomta gir.

– Det er tomta og kundens økonomi som setter begrensningene. Men med alle disse valgmulighetene, får kunden følelsen av å ha bygget et hus som er spesialtilpasset til ham eller henne, sier Strandbråten.

Det endelige valget av type, avhenger av tomt og budsjett, og gjøres sammen med rådgiver og arkitekt.

BYGGES RUNDT EN KJERNE

Arkitekt Fredrik Krogeide i Helen & Hard har jobbet med utviklingen av det «parametriske systemet» som ligger i bunn:

– Konseptet bygges ut fra en kjerne med våtrom, trapp, bod og teknisk rom, som man deretter kan koble på fløyer i alle retninger. Ved hjelp av programvare, kan romstørrelsen enkelt endres etter samråd med kunden, forklarer han.

I FORTETTING OG STORE HAGER

I prosjektbeskrivelsen vises bilder av de sju grunntypene lagt til parklignende områder. Det er likevel ikke hensikten at boligene er tenkt til det eksklusive vestkantmarkedet. Med en grunnflate ned mot 80 m², skal husene gli like godt inn i trange fortettingsområder som på store tomter. →

Horisontale vindusbånd og en kjerne som er gjennomgående i alle etasjer, er felles for alle Fluks-husene.
(Illustrasjon: Block Watne Fluks)

– Hele idéen med Fluks er å utnytte de få tomtene som finnes, sier Janne Strandbråten, daglig leder OBOS Block Watne Fluks. (Foto: Block Watne Fluks)

– Vi har laget rammeverket, slik at kunden kan ta valg som gjør at ingen hus blir helt like, sier arkitekt Fredrik Krogeide fra Helen & Hard. (Foto: Helen & Hard)

– Mer standardiserte løsninger på byggeplassene er framtida, sier Stefan Norberg, daglig leder i Follo Byggservice ved tomte til et pilotprosjekt i Follo. (Foto: Follo Byggservice)

– Hele idéen med Fluks er å utnytte de få tomtene som finnes. Husene må være kompakte uten dødareal, sier Krogeide, og fortsetter:

– Det er utfordrende å visualisere hus i et bestemt boligmiljø, fordi det er mange distraksjoner. Samtidig er det et poeng i seg selv å vise husene i en grønt miljø, siden vi ønsker å framheve den miljøvennlige profilen, understreker han.

TRE OG TREFIBERISOLASJON

Helen & Hard satser på tre som byggemateriale. Derfor skal flukshusene bygges i tre med prefabrikerte elementer. De får trefiberisolasjon, dampbrems og fibergips. Det legges til rette for hybridventilasjon der vedovn og avtrekksvarmepumpe kan levere varme til rom og tappevann. Husene kan også ha sedumdekke og solceller på taket.

Inne er brystningshøyden tilpasset sitte-, bord-, benk- og skaphøyde. Kjernen kles i bjørkefinér, mens det sammenhengende gulvet er i heltre. Husene får vannbåren varme og trespilehimling med integrert belysning.

– Karakteristiske horisontale vindusbånd som slipper inn mye dagslys vil prege husene, sier en fornøyd arkitekt.

FØRSTE BOLIG BYGGES I ÅR

– I første omgang ser vi for oss at markedet ligger i en radius på 1,5 time fra Oslo. Det gjelder spesielt i randsonene av byene, men også på ledige tomter inne i byene, sier Strandbråten.

Et og et halvt år etter prosjektansøring, skal den første boligen bygges i år. Det skjer i Bærum.

– Foreløpig har vi ingen konkrete planer om å utvide konseptet til distriktskontorene. Først vil vi se hvordan dette slår an på Østlandet, sier hun.

GLEDER SEG TIL Å SETTE I GANG

OBOS Block Watne Fluks ser for seg tradisjonell bygging med elementleveranser.

De har ingen egne tømrere og har derfor inngått rammeavtaler med tømrerbedrifter til å bygge elementer og massivtre.

Stefan Norberg i Follo byggservice er leid inn som prosjektleder for Block Watne Fluks, og jobber nå med et hus i Nordre Follo.

– Grunnarbeidene er i gang. Elementene kommer tidlig i juni. Dette er et pilotprosjekt, så ikke helt flukshus. Men vi skal også bygge det første rene flukshuset i Bærum. Jeg gleder meg til å sette i gang, og se hvordan dette fungerer i praksis, sier han.

– Det har skjedd lite i forhold til effektivisering de 20 årene jeg har vært i bransjen. Nå trenger vi nytenking for å bli mer effektive, mener han.

– Det er ikke framtida å fortsette som før. Tida for stedbygde boliger må være over. Skal tømrere få levedyktige lønninger, må produksjonskostnadene ned. Derfor er det gøy å få være med på dette prosjektet, sier han. ■

FOR DEG SOM JOBBER I TØMRERFAGET

TØMREREN

**Låve med
nytt grindverk**

**TOYOTAS
FØRSTE
ELEKTRISK
VAREBIL** SIDE 29

**SPIKERPISTOL
TIL SKJULT
INNFESTING**

SIDE 31

Låve med nytt grindverk

Låvekonstruksjonen gir god plass og er som et vakkert element i interiøret. (Foto: Høie Ueland)

JÆREN: En stor låve på Salte var tatt av stormen og måtte bygges opp igjen i samme stil.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Låven ligger på Salte gard der Arne Garborg bodde mens han fullførte romanen Fred som kom ut i 1892. – Den historien var en viktig grunn til at kommunen gikk med på å ta vare på det historiske gardstunet. Låvebygningen måtte bygges opp igjen som den hadde vært, forteller sivilarkitekt Ole Serinius Trodahl hos Trodahl Arkitekter AS.

Han hadde arkitektoppdraget og samarbeidet med byggmester Kjell Høie i Høie Ueland som var utførende.

FLERE FORMÅL UNDER ETT TAK

– Utgangspunktet for konstruksjonen er grindverkskonstruksjon og videre tolkingen av den slik vi sammen med byggmesterfirmaet har erfaringer med her i Rogaland. Grindkonstruksjonen har vært i bruk her helt fram til andre verdenskrig. Låven er stor, det var en såkalt enhetslåve med flere formål under samme tak: Høy på loftet, dyr i hovedetasjen og gjødselkjeller under. Med valgt konstruksjon blir det høyt under taket og større rom i takkonstruksjonen, forklarer Trodahl.

I deler der det var fjøs, er det satt opp stolper som markerer båsene. For å slippe inn dagslys til denne delen, er det lagt inn et stort overlysvindu på 3 x 15 meter.

Arkitekten forklarer at konstruksjonen gir bæring og takutstikk som beskytter den gamle teglsteinsmuren som det ikke var bæring i.

VINDTETTING VIKTIGST

– Det er lagt sutak i kompakt tre og trefiberisolasjon i taket. Veggene er ikke isolert, men vindtettet. Det er det viktigste her på Jæren hvor det alltid blåser, forklarer Trodahl.

Han legger til at han har hatt et godt samarbeid med Kjell Høie og håndverkerne i firmaet gjennom flere år i forskjellige byggeprosjekter.

– Det er viktig at vi snakker samme språk, fastslår arkitekten.

GJØRE BYGGHERREN BEDRE

– Når vi skal vurdere en restaurering og oppgradering som dette, ser vi alltid etter muligheter og utfordringer, forklarer Kjell Høie i Høie Ueland. ➔

I taket er det et stort overlysvindu på 3 x 15 meter. Vindusrammene ble lagt inn i konstruksjonen før glassene kunne heises på plass. (Foto: Høie Ueland)

Bjelker og stolper er festet sammen med bolter og bulldog. Skråbånd og trekanter stiver av konstruksjonen. (Foto: Trodahl Arkitekter AS)

Gammel teglsteinsvegg støttes av ny furu kjerneved. (Foto: Trodahl Arkitekter AS)

Byggmestrene Bjarne Harbo og John Olav Nessa og tømrer Jostein Flå var sentrale i arbeidet med låven. (Foto: Høie Ueland)

Foto: Høie Ueland

– Vi søker oppdrag med gode byggherrer, arkitekter og antikvarene. Vi har respekt for arkitektens kompetanse og byggherres behov, og når i tillegg arkitekten har så mye kunnskap om bygningsvern som Trodahl, tenker vi at prosjektet kan bli veldig bra!

– Når vi får tillit fra byggherre og legger felles mål, kan vi bidra til at byggherren blir bedre for seg selv enn om han og en arkitekt skulle beskrevet alene. Det er mye sammensatt kompetanse i et slikt prosjekt og det beste resultatet får vi når det er gjensidig respekt mellom byggherre, arkitekt og håndverkere – slik at håndverkerne får være med i planleggingen og arkitekten får være med på slutføringen.

VEGG VERDT Å BEVARE

– I slike prosjekter ser vi alltid etter hva det går an å ta vare på, fortsetter Høie.

– Her var det teglsteinsmurer med flotte støpejernsvinduer som stod igjen, de fungerte som værhud, men var sårbare for vind. Men siden de ikke ville tåle bæring, måtte vi tenke nytt. Innvendige golv ble støpt i betong, med fundament for trekonstruksjon og med vannvarme og varmepumpe for å bidra til ny bruk av låven.

Videre ble de gamle murene forsterket og forankret til den nye konstruksjonen.

– *Grindverk, som var utgangspunkt for konstruksjonen, var ikke nytt for Høie Ueland?*

– Nei, vi har vært heldige og fått være med på en del bygg. Det siste sammen med Arkeologisk museum i Stavanger. Der den spesifikke oppbyggingen er beskrevet av arkeologer og museer, etter spor fra en gård fra jernalderen, mellom år 300 og 500.

Her var vi heldige og fikk med oss Steinar Moldal en uke. Noe som var til stor inspirasjon og læring både for håndverkere og arkeologer!

GOD LÆRINGSARENA

– Med trykk- og strekk-krefter, knutepunkt, forankring og vindavstiving, gir disse eldre konstruksjonene veldig gode muligheter til å utfordre lærlinger og svenner til å tenke, og å lære seg en forståelse av krefter, forklarer Høie.

– I tillegg gir denne typen oppgradering av en låve med kompakt tre, trefiberisolasjon og vindtetting mulighet til å forstå hvorfor vi vindtetter på Jæren, og at vi med å isolere såpass lite, likevel får en klimasone som fungerer til ny og stor bruksmulighet. ■

Sutaket er kraftige plank i dimensjon 10 x 30 cm som byggmester Bjarne Harbo her holder på å feste. (Foto Høie Ueland)

Teglsteinsveggen er forankret i stolpene. (Foto: Høie Ueland)

Låven er en viktig del av et historisk tun. (Foto: Høie Ueland)

PRODUKTER

ANTISTATISK STØV- AVSUG TIL FEINS MULTIVERKTØY

Den antistatiske funksjonen forhindrer elektrostatiske ladninger som kan oppstå ved oppsuging av partikler fra sliping. Slike ladninger er ikke farlige, men kan overraske brukeren slik at verktøyet kan komme ut av kontroll, forklarer den norske leverandøren i en pressemelding.

– Det viktigste med løsningen, er å beskytte brukeren mot støv, og det gjør dette systemet godt, forsikrer produksjef Thomas Blank. Han legger til at slangen kan dreies fleksibelt 270 grader, slik at brukerne enkelt kan slippe trange steder og helt inn i hjørner. Avsugget er på sida av verktøyet så ikke slangen skal komme i veien. Slangen kan dessuten festes i en ønsket stilling. Støvavsugget kan brukes på MultiMaster med ledning og med batteri.

TOYOTAS FØRSTE HELELEKTRISKE VAREBIL

Norge blir ett av de første landene i Europa som får Toyotas første fullelektriske varebil. Men Proace electric kommer ikke før seint i høst. Bilen kommer i flere varianter, med to batteristørrelser og to utstyrsnivåer, Basic og Comfort. Bilen får en rekkevidde på 330 kilometer med den største batteripakka, får både nyttelast og tilhengervekt på 1 tonn, skriver leverandøren i en pressemelding.

Batteriet er plassert under gulvet slik at det blir samme plass i varerommet som i en vanlig Proace. Batteriplasseringen gjør at tyngdepunktet senkes, noe som forbedrer kjøreegenskapene og stabiliteten. Lastevolumet er fra 4.6 m³ for kompakt, til 6.1 m³ for den lange versjonen.

DEN ORIGINALE

CAMO FRESESKRUE

Skruefri overflate som
ikke sprekker eller fliser!

Freseskrue som fjerner raskt borrespon, og hindrer bordet i å sprekke.

TX-topp på skruen for bedre kontakt med bitsen, for å redusere risiko for glipp. Det unike skruhodet gjør at den blir mindre synlig.

[KLIKK HER FOR MER INFO](#)

De motgående gjengene under skruhode gir ekstra styrke for hold mot bjelke og en fin avslutning.

De originale CAMO skrumalene for
perfekt montering gang etter gang.

CAMO SKRUMAL PRO NB 3,2

CAMO MARKSMAN PRO

CAMO SKRUMAL PRO NB5

Husk at vi også har «stand-up» verktøy for kantskruing.

 atero

atero.no

TEST: SKJULT INNFESTING

BYGGMESTERENS TEST AV SKJULT INNFESTING:

HER FÅR TESTERNE LEVERANDØRENE SVAR

Byggmesterens test av skjult innfesting i mai har fått stor oppmerksomhet. Nå får testerne i de tre håndverkerlagene svar fra leverandørene.

I testen gikk Camo til topps med små marginer som skilte til de tre neste plassene Deck Tool Fast, MFT og Essves HDS Montering.

Deck Tool Fast fra Habo ble av to av testlagene ansett som for billig og regnet som lite varig siden den er produsert i et plastmateriale. Til det svarer Eirik Grøseth i Habo Norge AS: – Brukere trenger ikke være redde for at plastmaterialet har dårlig kvalitet. Vi har valgt plast fordi det skal være lett og smidig og på grunn av prisen. Kvaliteten er likevel god. For oss har det også vært viktig at verktøy og skruer har en langt lavere pris enn konkurrentene.

Grøseth legger til at verktøyet kan justeres til bordbredder mellom 95 og 145 mm noe som ikke kom tydelig fram i teksten.

MFT: HARD FJÆR GIR STABILITET

Et minus for MFT som testerne trakk fram, var at fjæra til å justere bordbredden er altfor hard. Jörgen Falck, nordisk produktsjef i MFT Skruer, kommenterer: – Det er med hensikt at fjæra er tung og hard å trekke ut. Det gir den stabiliteten som trengs i montasjen. Når verktøyet er stabilt, kan monteringen foregå uten å holde i det. Så har man den ene handa ledig til å justere borda, som oftest er nødvendig, og som en av testerne legger vekt på.

– Vi har valgt å levere to løse avstandsbrikker som skal gjøre det enkelt å justere avstanden til det som leverandørene av terrasseborda anbefaler. Det er bedre enn å justere på verktøyet, som vi fikk et minus for i testen.

VURDERER ERGONOMIEN

ESSVES HDS fikk trekk i karakterene for plassering av håndtaket, noe teknisk ansvarlig Pål Jahr i ESSVE Norge kommenterer slik:

Det var særlig det stående håndtaket på HDS Montering som trakk ned inntrykket.

Plastmaterialet i Fast Deck Tool gjør verktøyet lett, men med usikker kvalitet.

– Vi jobber kontinuerlig med produktutvikling der tilbakemelding fra markedet er en viktig del av prosessen. I den videre produktutviklingen tar vi med oss håndverkernes mening om at vi har et potensial for å forbedre ergonomien. Vi er glad for at testerne mener verktøyet vårt er lett i vekt, gir pent resultat og samtidig er enkelt å justere i forhold til ulike bordbredder. Det er noe vi har lagt vekt på i produktutviklingen, sier Jahr.

Han legger til: – Når vi anbefaler lasking, er det fordi erfaring viser at det reduserer risikoen for endesprekk og gir det beste varige resultatet.

CAMO: GARANTI TELLER

Camo-leverandøren Arne Franck-Pedersen i Atero AS er glad for det gode testresultatet, men vil legge til to forhold som ytterligere framhever produktet:

– I testen sies det ikke noe om hvilke

Camo fikk beste karakter av testerne.

MFT fikk minus for ei for hard fjær til å justere bordbredden.

garantier som gis for verktøyene. Camo har livstidsgaranti så sant verktøyet ikke er rustet. Hvilket materiale lederøret i verktøyet er lagd av, er for øvrig avgjørende for nøyaktighet og holdbarhet over tid. Stål er å foretrekke framfor aluminium, mener han.

EN STOR TAKK TIL SKI BYGG

Testen ble gjennomført med god hjelp av Tore Andresen i Ski Bygg AS. Han la til rette for at testlagene fikk verktøy og riktige skruer i riktige antall til den typen terrassebord de skulle legge.

Leverandørene leverte verktøy og skruer som ble brukt. ■

PRODUKTER

ESSVE EDGEFAST

SPIKERPISTOL TIL SKJULT INNFESTING

Essve lanserer en ny spikerpistol til skjult innfesting av terrassebord.

Spikerpistolen i Essve Edgefast-systemet har ei bevegelig nese som gjør at en kan skyte spiker inn fra to sider. En rustfri spesialspiker hører med.

– Håndverkeren kan legge terrassegulvet fire-fem ganger raskere enn om det var toppskrudd, og seks-sju ganger raskere enn kantskrudd, hevder Pål Jahr som er teknisk ansvarlig i Essve Norge.

– Denne løsningen er egnet for den som legger mange gulv og som vil være effektiv. Resultatet blir også pent, uten fliser, forsikrer han.

Avstandsrikker følger med så en kan legge bord med tre, fem og seks mm avstand.

GODKJENT PÅ FØRSTE FORSØK

Tømrer Mathias Kutschker fra Myking i Nordhordland var en av de første i landet som fikk prøve Essves Edgefast. Han har lagt 40 m² terrasse med den og er godt fornøyd med resultatet.

– Det går raskere å skyte spiker enn om jeg skulle toppskrudd borda. Her måtte jeg riktignok gjøre en del tilpasninger fordi terrassen ikke var helt firkantet. Derfor var det ikke så lett å se hvor mye raskere det er med spiker enn skruer.

– *Spikeren slo inn som du regnet med?*

– Ja, det var ikke en eneste spiker som ikke gikk inn som den skulle. Jeg la royalimpregnert furu. Det var likevel krevende å unngå at spikeren blir synlig på de borda som var buet, sier Kutschker.

BYGGMESTERFORBUNDET

30
nye medlemmer
så langt i år
– og plass til flere!

- Stadig flere ser fordelene ved å være med i et større fellesskap.
- Bare en bransjeorganisasjon kan ta et næringspolitisk ansvar som fremmer medlemsbedriftenes interesser.
- Få hjelp når du trenger det. Ikke bare i krisetider, men alle arbeidsdager, hele året.

Seriøse bedrifter står sterkere sammen

BLI MED OSS!

www.byggmesterforbundet.no

hei@byggmesterforbundet.no

Telefon: 23 08 75 77

BNL-SAKEN:

ØRDAL BER OM RO I REKKENE

– Forbundet bør legge organisasjonsdebatten død og fokusere på relasjonsbygging og samarbeid med BNL og NHO, mener Eskil Ørdal i Mesterbygg Innherred AS.

Ørdal som var styreleder i Byggmesterforbundet for 10 år siden, er den eneste utenom forbundets styre som fremmer forslag til landsmøtet på Gardermoen 17. juni. Han går til gjengjeld klart imot styrets forslag om å melde forbundet ut av BNL for å opprette en ny landsforening for bygghåndverk i NHO.

SØKE SAMARBEID OG KOMPROMISSER

– Etter flere år med uro og uenighet med vekselvis BNL og NHO, trenger organisasjonen nå ro. Det må i stedet arbeides med relasjonsbygging og søkes samarbeid og kompromiss om hva man faktisk kan bli enige om, skriver Ørdal i forslaget. Han er formann i Byggmesterforbundet Nord-Trøndelag, men fremmer forslaget på egne vegne siden koronasituasjonen ikke tillot møtevirksomhet da forslaget ble utarbeidet.

UREALISTISK INNFLYTELSE

Ørdal argumenterer mot at forbundet skal opprette en egen landsforening fordi det

er urealistisk at den kan oppnå ønsket innflytelse. Foreningen vil ikke få stor nok oppslutning blant bransjeforeningene og vil ikke bli slagkraftig som forhandlingsmotpart til Fellesforbundet.

Med samme kontingent som til BNL i dag, blir det heller ikke økonomisk grunnlag for en innflytelsesrik landsforening, mener han.

MINST TO PARTER I EN KONFLIKT

Det er ikke nytt at Ørdal er negativ til organisasjonsdebatten som har gått i forbundet. Etter at forbundets tillitsmenn diskuterte BNL-saken i november, omtalt i artikkelen: «Byggmestre usikre på BNL-utgang», skrev han denne kommentaren:

– Det må som oftest minst to parter til for å skape konflikter. BNL består av ca. 15 bransjeforeninger og 15 bransjedirektører, og det er grunn til å ta en titt på seg selv, hvis de 14 andre klarer å samarbeide uten å gå ut og markedsføre sine konflikter, og en selv er midt oppe i de fleste konfliktene. Det er dessverre ikke alle som skjønner at man oppnår mest med

Eskil Ørdal tar til orde for å bedre samarbeidet med BNL heller enn utmelding som styret foreslår.

relasjonsbygging i motsetning til konfliktbygging.

Landsmøtet i Byggmesterforbundet er flyttet til dagen etter at dette bladet er kommet fra trykkeriet.

Les mer om landsmøtet på www.byggmesteren.as

BYGGMESTERFORBUNDET OG PRORESULT IN

Byggmesterforbundet og Proresult AS har gått sammen om videreutvikling av programvaren Proresult.

– Det gir medlemmer og kunder en komplett digital plattform med alle funksjoner integrert i ett og samme system, skriver de to i en pressemelding.

– Samarbeidet er et svar på medlemmers etterspørsel etter en mer helhetlig

løsning hvor KS, HMS, timeregistrering, kalkulasjon og ikke minst elektronisk byggsøknad, kan integreres i ett og samme system, sier Frank Ivar Andersen, daglig leder i Byggmesterforbundet i pressemeldingen.

– Etter å ha vurdert ulike alternativer, var det Proresult som utmerket seg som den leverandøren som kunne levere løsningen vi var ute etter, til en konkurransedyktig pris, legger han til.

Proresult har siden 2004 vært på

markedet med sine systemer for HMS/ KS, elektronisk timeregistrering, mannskapsregistrering og kjørebok, med gode løsninger for integrasjon mot fakturering og regnskap.

– Gjennom avtalen med Byggmesterforbundet har vi fått knyttet til oss en partner med høy fagkompetanse innen KS/ HMS og byggenæringen generelt. Det har vært svært verdifullt i arbeidet med å gjøre vårt produkt mer komplett, sier markedschef Rolf Strømmen i Proresult AS.

Fagkonsulent Nils Jørgen Brodin holder HVV kurset i forbundets lokaler i Oslo, mens deltakerne følger med på egne PC-skjermer rundt om i landet. (Foto: Mona Veslum, Byggmesterforbundet)

VÅTROMSKURSET HJEM TIL EGEN SKJERM

Som de første i landet, har seks tømrere gjennomgått kurset Håndverkerens Våtromsveileder digitalt.

Overgangen mai-juni er de i gang med den avsluttende hjemmeeksamenen etter fire runder med kurs som ble gjennomført på møteplattformen Teams.

– Kurset gikk greit selv om det nok var en høyere terskel for å stille spørsmål enn når vi holder kurs med alle i samme rom, sier fagkonsulent Nils Jørgen Brodin som var kursholder i Oslo.

Kurset består vanligvis av fire samlinger som alle går over én skoledag. Nå var samlingene bare på 2,5 timer. Brodin mener det er akkurat passe fordi det blir mer effektivt med mindre behov for pauser.

– Vi har ikke hørt noe negativt fra deltakerne, tvert imot har vi hørt fra en av deltakerne at han syntes det var lettere å følge med når han fikk alle presentasjonene på egen skjerm og uten at han ble distraheret av andre i et klasserom. Derfor kommer vi nok til å holde flere kurs på denne måten om det ikke lettes på restriksjonene, sier Brodin.

NLEDER SAMARBEID

FULL PAKKE ELLER MODULER

Proresults-system er bygget opp som en pakkeløsning, hvor brukeren velger de modulene man har behov for. Byggmesterforbundets fagkonsulenter har bidratt med innhold til ny KS/HMS-modul med maler for rutiner og sjekklister.

Fagkonsulentene Jens-Morten Søreide og Nils Jørgen Brodin forsikrer at det beste fra forbundets nåværende program er videreført inn i den nye løsningen, og at Byggmesterforbundet fortsatt skal bidra med det lovpålagte innholdet, samt yte faglig bistand.

BRANSJEREGISTERET

VINDUER OG DØRER PRODUSERT I NORGE

**NORDVEST
VINDUET**

WWW.NORDVESTVINDUET.NO

Snekkerverksted KJØKKEN - BAD - GARDEROBE SPESIALINNREDNINGER

**AUST
VOLL**
TRE & DESIGN

Aust Voll Tre & Design
Heigreveien 148, 4312 Sandnes Tlf: 51 66 11 34
E-post: post@austvoll.no www.austvoll.no

VERKTØYSLIPING AS

Henter og leverer på østlandet

www.verktoysliping.no

Mobil 932 11 439 / 997 93 140

Gamle Dalsveg 134, 2032 Maura

E-post: verktoysliping@icloud.com

SLIPEVERKSTED FOR:

Sagbruk
Treindustri
Metallindustri
Byggentreprenør
Skogentreprenør
Private

Salg av verktøy

Byggdata

Tlf. 24 14 66 30

Kalkyleverktøy for håndverkere
og takstfolk

www.byggdata.no

BYGGMESTERFORBUNDET

MEDLEMSKAP LØNNER SEG!

Telefon: 23 08 75 77 E-post: hei@byggmesterforbundet.no

www.byggmesterforbundet.no

**Annonserer i
Byggmesteren
på nett?**

Kontakt Anne-Grethe Krogdahl
på agk@byggmesteren.as
eller 94 88 40 01

ENTREPRENØRENS INNSIGELSER TIL UNDERENTREPRENØRENS SLUTTOPPSTILLING

Høyesterett klargjorde i dom fra januar i år hvilke krav som stilles til entreprenørens innsigelser til underentreprenørens sluttoppstilling.

Entreprenørens innsigelse må identifisere hvilke deler av sluttoppstillingen som bestrides, slik at en normal forstandig underentreprenør kan forstå hvilke betalingskrav som ikke godtas. Det stilles ikke krav om at innsigelser må begrunnes, konkluderte Høyesterett.

SAKENS BAKGRUNN

Skanska Norge AS inngikk i januar 2014 avtale med Bybanen om oppføring av administrasjonsbygg og verksted. Kontrakten var en utførelsesentreprise basert på standardkontrakten NS 8405. Skanska engasjerte Halvorsen Grave- og Transport-service AS (HGT) til å utføre grunnarbeider. Avtalen ble regulert av standardkontrakten for underentrepriser NS 8415.

Underentreprisen var en enhetspriskontrakt som skulle justeres etter faktiske medgåtte mengder. HGT var ansvarlig for å måle og dokumentere disse. Kontraktssummen var på kr 26 292 480,- eks. mva. Underveis i prosjektet etterlyste Skanska flere ganger dokumentasjon på mengder og utførte arbeider. Skanska stanset betalingen etter å ha betalt kr 36 897 335,- under arbeidets gang.

Overtakelse fant sted i januar 2016, og HGT oversendte sluttoppstilling pålydende kr 58 645 331,- i slutten av mars 2016. I mai 2016 sendte Skanska tilbakemelding på sluttoppstillingen. Brevet hadde overskriften «Innsigelse til sluttoppgjøret» og hadde 12 vedlegg. Vedlegg 2 hadde overskriften «Innsigelser mengdeavregninger...». Oppstillingen var delt i tre kategorier «Andel godkjent», «Andel avvist» og «Andel ikke ferdigbehandlet».

Lagmannsretten flertall kom til at Skanskas krav var bortfalt fordi det var for

sent fremsatt, da «innsigelsen verken var tilstrekkelig konkret i forhold til beløp eller begrunnelse». Skanska anket til Høyesterett, og anførte at kravet til innsigelse var oppfylt.

KRAVET TIL «INNSIGELSER» I NS 8415

Som de andre standardkontraktene, har NS 8415 egne bestemmelser om sluttoppgjør. Bestemmelsene er viktige for å få en ryddig avslutning av ofte langvarige byggeprosjekter.

Etter NS 8415 punkt 33.1 skal unde-

rentreprenøren, hvis ikke annet er avtalt, sende sluttoppstilling vedlagt slutfaktura to måneder fra registreringsforretning. Er ikke registreringsforretning avholdt, løper fristen fra overtakelse. Standarden stiller krav til hva sluttoppstillingen skal inneholde. Hovedregelen er at krav som ikke er medtatt i sluttoppstillingen, ikke kan fremsettes senere.

Hovedentreprenøren har betalingsfrist på 2 måneder regnet fra mottakelsen av sluttoppstillingen vedlagt slutfaktura. Når det gjelder entreprenørens innsigelser til sluttoppstillingen, fremgår det av NS 8415 punkt 33.2 at «Er ikke annet avtalt, skal innsigelser hovedentreprenøren har mot sluttoppstillingen eller krav han har mot underentreprenøren i forbindelse med kontrakten, fremsettes innen betalingsfristen. Innsigelser som hovedentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas overfor underentreprenøren innen fristen

JUS

AV CAMILLA
STENUMGÅRD
ADVOKAT
BYGGMESTER-
FORBUNDET

dersom de opprettholdes». Innsigelser og krav som ikke er fremmet innen betalingsfristen kan ikke fremsettes senere.

HØYESTERETS VURDERING

Spørsmålet Høyesterett skulle ta stilling til, var hvilke krav som stilles til «innsigelser» i NS 8415 punkt 33.2.

Høyesterett vurderte uttrykket «innsigelser» slik at det må forstås som en innvending, og at hovedentreprenøren måtte bestride underentreprenørens sluttoppstilling innen fristen på to måneder. Videre mente Høyesterett at hovedentreprenørens innsigelser måtte identifisere hvilke deler av kravbeløpet i sluttoppstillingen som var bestridt. Høyesterett mente ikke at det var noen krav til «...nærmere forklaring – begrunnelse – av innsigelsene».

Høyesterett konkluderte med at kravet til entreprenørens innsigelser til underentreprenørens slutfaktura er begrenset til å tilkjenne uenighet uten at det kreves en nærmere begrunnelse. Innsigelsene må identifisere hvilke deler av kravbeløpet i sluttoppstillingen som bestrides, og dette må gjøres på en slik måte at en normalt forstandig underentreprenør kan forstå hvilke betalingskrav som ikke godtas.

I motsetning til lagmannsrettens flertall, kom Høyesterett fram til at ordlyden «Andel ikke ferdigbehandlet» innebar at Skanska tok stilling til kravene og bestred alle krav som ikke var eksplisitt akseptert når det ble lest i sammenheng med innsigelsesbrevet og en forklarende tekst i et vedlegg. Kravene og beløpene var identifisert og spesifisert i opplistingen. Etter Høyesteretts syn var det ikke «tilsomt at en normalt forstandig underentreprenør måtte forstå dette som en tilkjennegevise av uenighet».

Høyesterett opphevet lagmannsrettens dom. ■

Pust ut!

SUDOKU 0620

LETT:

1	5	8	7		6	9	2	4
3			1		5	7	8	
	7	2			8	5		
8	3	7	2	4		6		9
		5	9	8				1
4			5		3			
7		4	6				3	5
		6	3	7				8
		3			4	1	6	

VANSKELIG:

				7		4		5
		7	6	8	4	9		2
		8		1				
	7	9	4				6	
		2						4
					7			
	8			3			7	
3				4				
			5		1			3

Fyll ut de tomme feltene slik at både de loddrette og vannrette radene, samt hver av boksene med 3 x 3 felt, inneholder alle tallene fra 1 til 9.

LØSNING:

LETT:

2	9	1	7	5	8	3	2	6
8	6	7	2	3	9	1	5	
5	3	2	6	1	9	7	8	4
2	7	8	3	9	5	1	6	7
1	7	3	2	8	6	5	9	4
6	5	9	1	7	2	4	3	8
3	1	5	8	6	7	2	4	9
9	8	2	5	2	1	6	7	3
7	2	6	9	3	4	8	5	1

VANSKELIG:

3	7	8	1	2	5	9	6	4
9	6	2	8	7	5	1	3	
1	7	5	9	3	6	7	8	2
6	2	1	7	9	8	3	5	7
7	5	7	3	6	1	2	9	8
8	9	3	2	5	7	6	7	1
7	3	9	5	1	2	8	7	6
2	1	6	7	8	9	4	3	5
5	9	7	6	4	3	1	2	9

GODT Å HØRE!

Sønnen i byggmesterfamilien hadde med seg kjæresten på gutterommet en kveld. Musikken dundret i vei, og foreldrene i stua slo seg til tåls med det.

Men da musikken døde ut, og de ikke hørte noen lyder derfra, var det mora som først reagerte:

– Hva er det de driver med, da?

Det ble jo helt stille hos dem!

– Nja, hva kan det være? svarte byggmesteren, nølende.

Frua i huset likte ikke hva hun ikke hørte, så hun marsjet bort til gutteromsdøra, banket på og ropte inn:

– Hva er det dere driver med der inne, egentlig?

– I-i-ingenting! stotret sønnen.

– Det er det jeg sier, sa mora, – du blir mer og mer lik faren din!

De to neste temaene i Byggmesteren:

Takterrasser og flate tak

Flere kunder vil ha utfordrende konstruksjoner. Vi ser på de gode løsningene for innvendig avløp, miljøtak og isolering som varer.

Foto: H. Vingelsgaard

0720

MATERIELLFRIST: 10. AUGUST

Nesten null-energihus 2021

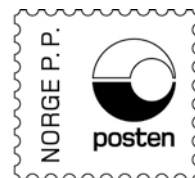
Myndighetene varsler at «nesten nullenergihus» blir neste forskriftsnivå. Hva innebærer det og hvordan kan det løses?

Foto: Shutterstock

0920

MATERIELLFRIST: 12. OKTOBER

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN!

ETASJEN OVER REKLAMEBYRA

De siste månedene har vi hatt over **80.000 besøk** på mataki.no fra alle dere som vil ha smarte tips om å tette bygg. Er du én av dem som tenker på å friske opp nyttig kunnskap?

[Sjekk Feilfri montering under Aktuelt på mataki.no](http://mataki.no)

Her finner du 9 gode svar på vanlige spørsmål om å tette bygget.

Mataki har løsninger for det meste, enten du jobber med tak, vegg, grunnmur eller radonsikring.

[Sjekk mataki.no](http://mataki.no)

